

Oertijdmuseum 'De Groene Poort': de nieuwe dino-zaal

door Sijr Renkens

Sinds afgelopen zomer is Oertijdmuseum 'De Groene Poort' in Boxtel flink uitgebreid. Dit moderne museum is ooit begonnen in een boerenschuur, waar de vader van de huidige directeur, dr. René Fraaije, zijn collectie en die van zijn vier kinderen tentoon stelde. Sinds enkele jaren is het museum gehuisvest in een modern en speciaal ontworpen gebouw, waar de enorme collectie, allerlei reconstructies en audiovisuele hulpmiddelen uitstekend tot hun recht komen.

Gaan we van de ingang naar links, naar de 'oude' ruimten - het gebouw staat immers pas enkele jaren - dan valt al meteen het skelet van Casper de potvis op (afb. 1). Deze potvis is de grootste die op de Nederlandse kust is aangespoeld. Hij is door de wereldwijd bekende preparateur Aart Walen en collega Loek Dekkers schoongemaakt en daarna in het museum opgehangen. Opvallend zijn - naast het gigantische formaat - de tanden in de bovenkaak. Die hebben geen functie meer, en daarom worden ze bij reconstructies vaak maar weggelaten. Bij Casper is duidelijk te zien dat ze in het verhemelte van de potvis zaten. Zo'n recent exemplaar biedt een uitstekend referentiekader voor de resten van fossiele walvissoorten - en daarvan zijn er veel te zien in dit museum over de oertijd.

In dezelfde zaal staat ook een skelet opgesteld van de pas enkele jaren geleden in Duitsland gevonden *Europasaurus*. Dit was niet alleen een nieuwe soort, maar ook een heel bijzondere. *Europasaurus* leefde op een eiland en was relatief klein. Aanvankelijk

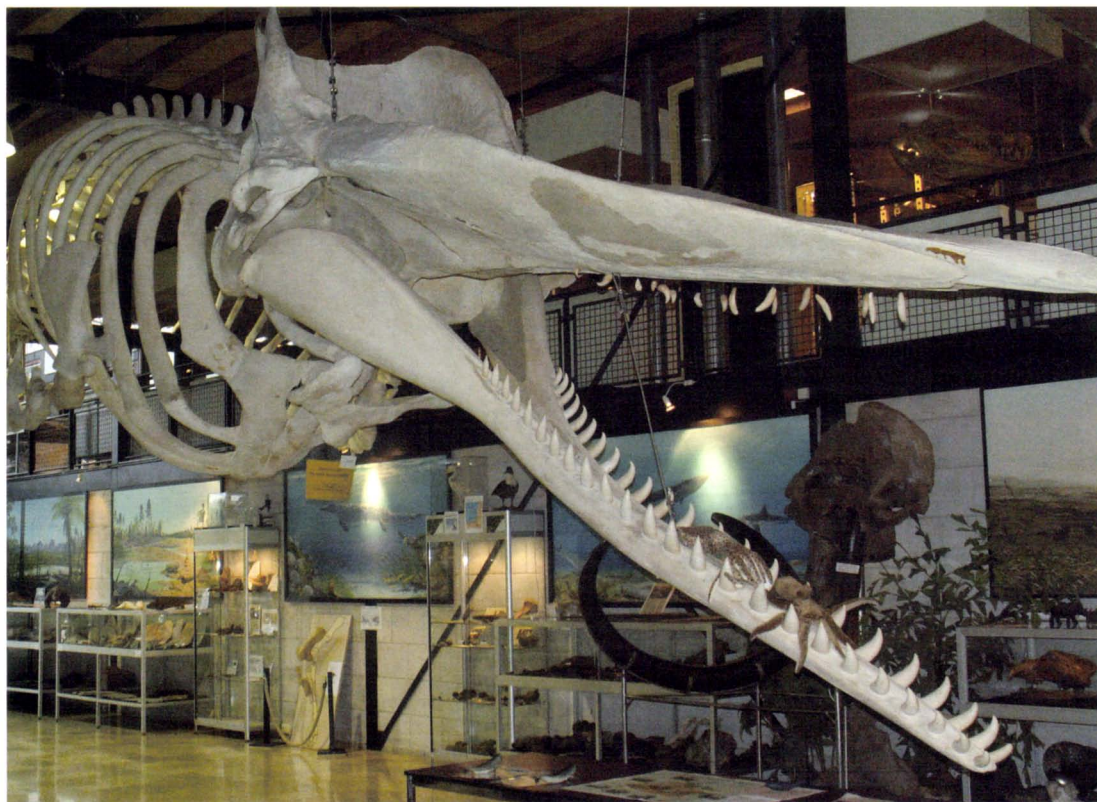
Afb. 2. Het skelet van een *Chasmosaurus*.

meende men dat deze skeletten van jonge exemplaren afkomstig waren. Onderzoek aan de botten bracht echter aan het licht dat het volwassen dieren betrof. Daarmee werd bewezen dat ook bij reptielen 'dwergsoorten' kunnen ontstaan, hetgeen bij olifanten, herten en andere zoogdieren al eerder aangetoond was.

Bij dit bezoek aan het museum zijn we echter vooral benieuwd naar de nieuwe zaal. Daarvoor gaan we vanaf de ingang naar rechts, langs de tafels, waar we een hapje en een drankje kunnen gebruiken.

Indrukwekkend

Achter de nieuwe glazen deuren zien we een menigte sauriërskeletten. De eerste die we van dichtbij bekijken, is de merkwaardige *Chasmosaurus* (afb. 2). Daarna komen we ook een *Stegosaurus* (afb. 3) tegen. Het duurt even, voor we doorhebben dat we tegen de knieën van een veel groter skelet aankijken. Met poten als pilaren rijst boven ons het skelet

Afb. 1. Het skelet van Casper de potvis.

Afb. 3. Het skelet van een *Stegosaurus*.

op van de grootste complete dino ooit gevonden: *Brachiosaurus* (afb. 4). Het immense beest past maar net in de toch al grote en hoge zaal. De punt van de staart bevindt zich in de ene hoek, en diagonaal er tegenover, tegen het plafond, bevindt zich zijn kop. Deze *Brachiosaurus* is in alle opzichten uniek. Hij is begin 20e eeuw gevonden in de Boven-Jura in Tanzania, het toenmalige Duits Oost-Afrika. Hij werd naar Duitsland gebracht en daar duurde het een kleine 20 jaar, voor hij vrijgeprepareerd was. Daarna werd hij opgezet en het origineel is nu in het Museum für Naturkunde in Berlijn te bewonderen.

De Nederlander Aart

Walen mocht - bij wijze van hoge uitzondering - afgietsels maken. Met behulp daarvan heeft hij het skelet kunnen nabouwen, dat nu in Bostel staat opgesteld.

En wat een klus moet dat geweest zijn. Om de schedel van dichtbij te kunnen bekijken, beklimmen we een enorme trap, die naar een bordes net onder het plafond leidt. Daar staan we oog in oog met de relatief kleine schedel van het huizenhoge dier (afb. 5). Meteen vallen de beitelvormige tanden op, waarmee het dier bladeren van twijgen en varens riste. In de maag werden de planten dan met behulp van ingeslikte stenen (gastrolieten) vernalen. Op de achtergrond zweven nog enkele realistische reconstructies van vliegende reptielen, waarvan sommige veren of haren moeten hebben gehad.

Maar daarmee niet genoeg. In de nieuwe zaal staan nog meer sauriërskeletten, zoals een *Tarbosaurus* uit Mongolië en de schedel van een *Torvosaurus* (afb. 6), een vleesetende dino die onder meer bij Lousã in Portugal gevonden is, met 15 cm lange tanden. Verder zijn er reconstructies te zien, zoals die van de angst-aanjagende kop van een *Tyrannosaurus* en van *Elginia*, een vroeg landreptiel uit het Perm van Schotland (afb. 7), en van een nest met echte dinosauriëreieren.

Ook is er een *Mosasaurus* (afb. 8) uit Marokko uitgestald, zoals we die ook in het Limburgse Krijt vinden. In één van de vitrines op de eerste verdieping zijn bovendien reconstructies te zien van het embryo in het ei van zo'n dino. Daar liggen ook klauwen en tanden uitgestald en coprolieten - fossiele poep van dino's. Slijpplaatjes daarvan onthullen veel over hun eetgewoonten.

Al met al kom je ogen te kort om alles in je op te nemen.

In Nederland is nergens zo'n enorme variatie aan dinosauriërskeletten, en -reconstructies te zien. Daarnaast zijn in het museum nog

Afb. 4. Poten en ribbenkast van een *Brachiosaurus*.

uitgebreide collecties fossielen uit het Limburgs Krijt en uit het Brabantse Tertiair te zien, en het Pleistoceen uit de Noordzee is eveneens vertegenwoordigd met een enorme mammoetschedel met 3,5 meter lange slagstanden en het skelet van een wolharige neushoorn.

Voor kinderen zijn er speurtochten uitgezet en zijn er computers met speciale programma's.

Speciale vermelding verdient nog de winkel, met zijn zeer brede assortiment van fossielen, mineralen, boeken, gereedschap en meer. Het Oertijdmuseum doet zijn naam eer aan, want vooralsnog kunt u er niet met pinpas betalen.

Afb. 5. De schedel van een Brachiosaurus.

Afb. 8. De schedel van een Mosasaurus.

Waar?

Oertijdmuseum De Groene Poort

Boscheweg 80

5283 WB Boxtel

Routebeschrijving: op de A2 tussen Eindhoven en 's-Hertogenbosch de afslag 25 (Boxtel Noord) nemen, richting Boxtel rijden en meteen na het bord 'Boxtel' linksaf.

Internet: <http://www.oertijdmuseum.nl/>

Openingstijden

1 april - 31 oktober, woe. t/m zon. van 10.00 tot 17.00 uur.

1 november - 31 maart, zaterdag en zon. van 10.00 tot 17.00 uur.

Voor feestdagen en vakanties raadplege men de website: [nieuws > laatste nieuws](#).

Afb. 6. De schedel van een Torvosaurus.

Afb. 7. Een reconstructie van Elginia.